

Montessori školy Andílek - MŠ a ZŠ, o.p.s.

&

Asociace Montessori ČR

v rámci projektu Klíče k úspěšnému učení

č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008271

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MŠ
MĚT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pozorování

jako součást formativního hodnocení

Letty Rising

Co je to formativní hodnocení?

- Používá se před výukou ke zjištění, jak na tom studenti jsou
- Používá se během výuky ke zjištění, k jakým posunům u studentů dochází
- Příklady formativního hodnocení: pozorování, shrnutí, reflexe, strategické dotazování, projekty prokazující pochopení, sebehodnocení

Co je to pozorování?

- *„Akt nebo proces pozorného pozorování někoho nebo něčeho za účelem získání informací“*
- Pozorovat znamená pozorně sledovat a věnovat se podrobnostem
- Nevykonáváme žádnou akci, pouze sledujeme a všímáme si

Pozorování zahrnuje

- Sledování
- Naslouchání
- Kladení si otázek
- Zaznamenávání toho, co jsme viděli nebo slyšeli
- Analýzu/interpretaci dat

Proč je pozorování důležité?

- Pro získávání informací o dětech ve třídě
- Pro získávání informací o konkrétních dětech
- Pro získávání informací o dalších dospělých ve třídě
- Pro získávání informací o nás samých
- Má přímý vliv naše budoucí plánování a výuku

Pozorování je objektivní

- Co se stalo?
- Co bylo řečeno? Co jsme slyšeli?
- Co jsme udělali?
- Jaký byl výsledek?

Proces pozorování

- Pozorujte a sbírejte data (tj. poznámky z pozorování)
- Analyzujte data
- Přemýšlejte o této analýze (tj. interpretujte data)
- Vytvořte plán
- Zvolte vhodný přístup
- Ved'te si záznamy
- Pozorujte znovu
- Sbírejte nová data
- Celý proces opakujte

Co budeme během pracovního cyklu pozorovat?

Jednotlivé děti

- Kdy začíná vykonávat konkrétní aktivitu? O jakou aktivitu se jedná? Jak dlouho dítě pracuje?
- Jakým druhem práce se dítě rozhodne zaobírat v průběhu pracovního cyklu? Vydrží u této práce delší dobu?
- Pokud dítě začne spontánně pracovat velice usilovně a vytrvale, kolik dní mu to vydrží?
- Jakým způsobem vykazuje dítě připravenost posunout se na další úroveň dané aktivity?
- Je dítě schopné u dané aktivity vydržet navzdory rušivým prvkům v prostředí?
- Dokáže se dítě vrátit k aktivitě poté, co u jejího vykonávání bylo vyrušeno?

Skupiny dětí

- Probíhá skupinová práce spontánně a přirozeně?
- Jaký druh komunikace probíhá mezi dětmi při skupinové práci?
- S ohledem na skupinovou dynamiku – kdo přebírá vedení a kdo následuje?
- Jak je v rámci skupiny práce rozdělena mezi jednotlivce?
- S jakými výzvami se děti při skupinové práci potýkají?
- Používají některé děti skupinovou práci jako „kulisu“? (tj. předstírají, že jsou součástí skupiny, ale práce se neúčastní?)

Druhy pozorování (#1)

- **Průběžné pozorování:** Pozorující si najde místo, které mu umožňuje vidět celou třídu, a zaznamenává všechno, co vidí a slyší. Data zaznamenává průběžně tak, jak se události odehrávají.

Druhy pozorování (#2)

- **Pozorování typu „před-během-po“:** Pozorujte chování a zaznamenejte si ho. Zamyslete se nad tím, co se stalo bezprostředně PŘED pozorovaným chováním a potom zaznamenejte, co se stalo těsně PO daném chování.

Druhy pozorování (#3)

- **Cílené pozorování dítěte:** Podrobné pozorování určitého dítěte na základě předem stanovených časových intervalů. Je založeno na narativním pozorování a zahrnuje kódovací systém. Učitel vytvoří pozorovací arch a kódovací systém. Zaznamenává pozorování skrze toto kódování, pozorování vyhodnocuje a vytváří pro dítě plán na základě výsledků pozorování.

Druhy pozorování (#4)

- ***Vzorkování událostí:*** Zahrnuje pozorování cíleného chování nebo konkrétních událostí. Nezaznamenávají se příčiny ani následky chování. Pozorovatel si udělá čárku vždy, když sledované chování nebo událost nastane. Používá se, aby se ukázalo, jak často nebo zřídka se daná situace/chování vyskytuje. Může být využito také ke sledování vývojového postupu nebo efektivity změny provedené ve vzdělávací strategii. Může zvýšit povědomí o tom, co dítě dělá nebo nedělá.

Druhy pozorování (#5)

- **Vzorkování času:** Je podobné vzorkování událostí, ale používá se k zaznamenávání chování a událostí, které se stávají často. V předem daném časovém rámci se zaznamenává frekvence sledovaného chování (např. každých 15 minut). Data se sbírají průběžně za účelem identifikace vzorců chování.

Druhy pozorování (#6)

- **Selektivní doslovné pozorování:** Zaznamenávají se verbální projevy specifické povahy (např. pozitivní/neutrální/negativní poznámky, poznámky mimo téma, vyjádření prokazující působení abstrakce a imaginace). Identifikují se vzorce verbálních projevů.

Druhy pozorování (#7)

- **Pozorování vzorců pohybu:** Využijte mapu třídy a v předem určených intervalech zaznamenávejte, kde se sledované děti nacházejí. Pozorujte alespoň 60 minut a každých 10-15 minut zaznamenejte, kde se dítě nachází.

Druhy pozorování (#8)

- ***Pozorování soustředěné práce:*** Zaznamenávejte dobu a stupeň soustředění se na danou aktivitu. Používá se u jednotlivých dětí i u skupiny dětí.

Druhy pozorování (#9)

- **Pozorování volby činnosti:** Pozorujte po určitou dobu a zaznamenejte, v jakých částech připraveného prostředí se dítě pohybuje. Zapište si čas i dobu, po kterou se dítě v dané oblasti vyskytovalo.

Druhy pozorování (#8)

- ***Kontrolní pozorovací seznam:*** Seznam chování a/nebo dovedností, které bude pozorovatel při svých pozorováních ve třídě sledovat. Zaznamená si přítomnost nebo absenci těchto věcí. Tento seznam pozorovateli poskytne jasnější pozorovací strukturu a rámec.

Pozorovací tipy, triky a techniky

- Pozorujte, aniž by si dítě uvědomilo, že ho sledujete
- Pozorujte a potom si zapisujte, když se na vás dítě nedívá
- Pohybujte očima sem a tam po třídě, aniž byste se soustředili na jedno dítě
- Pozorujte ušima stejně jako očima
- Pozorujte činnosti a slova dítěte, ale také řeč jeho těla (oči, mimiku, polohu těla) a hlas (tón, hlasitost)
-

Co může být příčinou určité situace?

- Připravené prostředí
- Interakce mezi dítětem a učitelem
- Interakce mezi dětmi
- Vnitřní stav
- Interakce mezi dítětem a rodinou

Podářilo se vám odhalit nějaké vzorce?

- Souvisí dané chování s časem?
- Souvisí toto chování s pomůckou nebo aktivitou?
- Souvisí s ostatními dětmi? (pracovní partneři nebo děti nacházející se zrovna poblíž?)
- Souvisí s určitým místem ve třídě?
- Souvisí s určitou událostí? (např. před obědem, během zvláštní události)
- Souvisí s přechody?
- Souvisí s něčím, co se děje doma?

Na základě shromážděných informací vytvořte akční plán

- Na základě pozorování vytvořte plán šitý na míru učebním potřebám dítěte
- Vytvořte plán, který bude naplňovat sociální, emoční a behaviorální potřeby dítěte
- Formulujte kroky, které dítěti pomohou s jeho silnými a slabými stránkami
- Pozvěte si rodiče. Mohou mít informace, které vám chybí!
- Vyhledejte odbornou pomoc, pokud usoudíte, že daný problém přesahuje váš výcvik či expertízu.

Čemu ještě věnovat pozornost?

- Věnujte se i tišším dětem, které vaši pozornost tolik nevyžadují.
- Pozorování mohou být časově měřená
- Pozorujte v pravidelných časech stejně jako v náhodných intervalech
- Pozorujte i venku

Sebe-pozorování: Na co se zaměřit?

- Počet vyjádření týkajících se dítěte, a ne jeho chování
- Počet vyjádření typu „já“ versus „ty“
- Pozitivní versus negativní vyjádření
- Mluvíte moc často? Moc dlouho? Přerušujete děti v činnosti?
- Zvukové nahrávky sebe sama mohou být prospěšné při odhalování komunikačních vzorců, jakož i tónu a hlasitosti vašeho projevu